

L'ENTREVISTA

“Les produccions filosòfiques pateixen complex d’inferioritat davant de la ciència. El que se’n diu l’enveja de la física”

Pere Lluís Font

El filòsof, teòleg i traductor, Pere Lluís Font, ha estat distingit amb el 57è Premi d'Honor de les Lletres Catalanes per la seva trajectòria. Gràcies a la seva tasca, obres de filòsofs com Montaigne, Spinoza o Kant es poden llegir en català. El filòsof també ha publicat recentment el llibre *La filosofia al natural* (Universitat de Barcelona, 2025) en què reivindica una filosofia sense maquillatge i que defugui del sentiment d'inferioritat que sent cap a la ciència.

JOAN SALICRÚ

Fa pocs dies, Òmnium Cultural li atorgava el 57è Premi d'Honor de les Lletres Catalanes per la seva trajectòria. Vostè és el primer filòsof que ha rebut aquest guardó. Podríem dir que la filosofia està ben considerada avui dia?

M'han col·locat aquesta etiqueta petita de *filòsof*. Ja m'està bé, mentre no es doni a la paraula *filosofia* una certa solemnitat que a mi no m'agrada. *Filosofia* vol dir amor a la saviesa, i en aquest sentit sí que em consideraria filòsof, però no en el sentit de constructor d'un gran sistema. Per això ja tenim els grans mestres històrics de la filosofia que ho han dit gairebé tot. Nosaltres hem de repensar les coses des del nostre context.

Com neix la idea d'escriure *La filosofia al natural*, que acaba de publicar?

Em sembla que les produccions filosòfiques pateixen d'una mena de complex d'inferioritat davant de la ciència. El que se'n diu l'enveja de la física, com si no hi hagués cap altra forma de funcionament de la ment humana que no sigui fer ciència. Al llibre, defenso que les afirmacions filosòfiques han de ser compatibles amb l'experiència, com a condició, però que no es basen mai en l'experiència, com passa en la ciència. Hi ha filòsofs que han dit el contrari d'altres sense basar-se en l'experiència, sinó en la seva intuïció. Les afirmacions filosòfiques tenen uns pressupòsits més o menys inconscients i una de les virtuts de la filosofia és fer-los conscients.

Vostè planteja que el seu discurs filosòfic és “sense maquillatge”. Què vol dir?

Sense maquillatge significa dir les coses amb naturalitat, sense èmfasi, sense retòrica, sense entonació, perquè això evidència aquest complex d'inferioritat davant de la ciència. I això és lamentable perquè la ment humana pot funcionar de diverses maneres. Una cosa és fer ciència, que té uns criteris ben determinats i, si un objecte no pot ser examinat empíricament, doncs no pot ser objecte de ciència, mentre que la filosofia fa coses totalment diferents. El filòsof intenta preguntar-se sense cap protocol previ que el limiti.

Aquest complex d'inferioritat que arrossega la filosofia pot provocar

rebuig en aquells que sentin que és difícil accedir-hi.

A vegades es diu que de filòsofs en som tots. En certa manera, potser sí, perquè tots tenim la capacitat de reflexionar, però també s'ha d'aprendre l'ofici; si no, hi ha el perill de redescobrir la sopa d'all. Això necessita un cert entrenament que s'aprèn cursant la llicenciatura de Filosofia.

Quin és l'estat actual de la filosofia a casa nostra?

A casa nostra tenim el problema de la llengua. Tendim a pensar que el castellà ens dona més publicitat i ens permet arribar a més gent. Molts filòsofs catalanoparlants resulta que, per comoditat, i potser amb el pretext de l'abast, són castellanoescrivents, i això és una anomalia. Vol dir que no hem acabat de fer aquesta revolució mental de creure'ns que som un país, que som una nació, que tenim una llengua i que tot plegat ens fa diferents.

Es tendeix a pensar en català i a escriure en castellà.

Si penséssim en català, probablement parlaríem i escriuríem en català. El que passa és que tendim a pensar traduïnt del castellà, i aquesta traducció mental fa que la nostra llengua estigui molt corrompuda. Els catalans, i tothom, som normalment monolingües, vol dir que, de llengua que sigui ben bé la nostra, només en tenim una. Ara bé, hem de fer-nos poliglots, és a dir, hem de tenir la possibilitat també de parlar altres llengües, si més no per conèixer millor la pròpia, perquè qui només coneix la seva llengua no coneix ni la pròpia.

La societat francesa, d'on han sortit grans filòsofs com Montaigne, Descartes i Pascal, havia estat històricament un referent per a Catalunya pel que fa a projecció. Ara, però, el referent és el món anglosaxó. Què ens estem perdent amb aquest canvi de rumb?

A escala mundial, la cultura francesa ha perdut poder perquè sempre el que domina és la llengua i la cultura de l'imperi. Ara l'imperi no és França, sinó els Estats Units d'Amèrica. Com que la llengua internacional és l'anglès, França té problemes per mantenir el seu estatus. Ara bé, nosaltres la tenim molt a prop, i és ridícul que ens deixem perdre tota aquesta càrrega històrica

importantíssima de la cultura francesa. De fet, pel meu gust el filòsof més important del segle XX és francès, Henri Bergson.

Per què ens recomanaria aquest trio: Montaigne, Descartes i Pascal?

Un professor francès em va suggerir aquesta trilogia. Hi ha un fet, i és que Montaigne, l'autor dels *Assaigs*, va tenir la sort de tenir grans lectors com Descartes i Pascal. Descartes i Pascal tenien els *Essais de Montaigne* com a llibre de capçalera, i això és extraordinari. És cert que Pascal es va cartesianitzar abans de montaignitzar-se, per tant, la seqüència es pot reconstruir en l'ordre cronològic, Montaigne, Descartes i Pascal.

Com lliguen els valors amb la filosofia i el fet de fer-se preguntes i reflexionar?

Els valors formen part de la cultura. Vaig tenir un professor francès que deia que no érem cortesans de l'ésser, sinó que érem militants dels valors. Els valors són allò que val la pena. Són el gran criteri per mesurar la bondat d'una cultura. La filosofia té per objecte reflexionar sobre la realitat o la cultura, i els valors són essencials per a aquesta última. Hi ha una filosofia de la ciència, de l'art, de la moral, i això són parts de la filosofia, però han d'estar ben separades les unes de les altres. Plató diu una cosa molt interessant: “el bon cuiner ha de tallar el pollastre per les articulacions i no trencar els ossos”. Les diverses parts de l'objecte de la filosofia són separables d'aquesta manera, segons les seves articulacions naturals.

